

กลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ระบบนิเวศการเรียนรู้ในการขับเคลื่อน
เมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
ตลอดชีวิต ในชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
**Mechanism of Collaboration Network, Learning Ecosystem to Drive the
City of Cultural Heritage Learning to Promote Lifelong Learning in
the Community of Nakhon Si Thammarat Municipality**

ประกิต ไชยธาดา,
จutiporn อัสวโสรณ, สาวิมล รอดเจริญ,
พิมพลภัส จิตต์ธรรม, วายุกฤษ์ ทาบุญมา และ เบญจพร จันทรโคตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
**Prakit Chaithada,
Jutiporn Assawasowan, Sawimol Rodchareon,
Pimlapas Jittham, Vayupak Thaboonma and Benjaporn Juntarakote**
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: benjaporn_jun@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างกลไกเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม 2) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อกลไกความร่วมมือในการสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างกลไกความร่วมมือและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วย ผู้นำ ชุมชน ประธาน สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช นายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราช นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวแทนครู อาจารย์ จากโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 36 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบด้วย ประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่การเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมจำนวน 572 คน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า กลไกต่าง ๆ เกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักจัดการเรียนรู้ในชุมชน เกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน นักจัดการเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ร่วมกันสร้างพื้นที่การเรียนรู้ พิพิธภัณฑน์มีชีวิต เกิดเป็นระบบนิเวศการเรียนรู้ การประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอด

* วันที่รับบทความ : 1 ธันวาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 20 ธันวาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 21 ธันวาคม 2567

Received: December 1 2027; Revised: December 20 2024; Accepted: December 21 2024

ชีวิตของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ความแตกต่างของอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างทำให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

คำสำคัญ: กลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือ; เมืองแห่งการเรียนรู้; มรดกทางวัฒนธรรม; ระบบนิเวศการเรียนรู้; กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

The objectives of this research are to 1) create a mechanism for collaboration networks to drive the city of cultural heritage learning 2) study personal factors that affect collaboration mechanisms in creating lifelong learning characteristics 3) develop a cultural heritage learning ecosystem in the community of Nakhon Si Thammarat Municipality. The sample group used to create a collaboration mechanism and develop the learning ecosystem to drive the city of cultural heritage learning includes community leaders, the president of the Nakhon Si Thammarat Provincial Cultural Council, Mayor of Nakhon Si Thammarat, President of the Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization, representatives of teachers from schools, colleges and universities, a total of 36 people. The sample group used to study lifelong learning characteristics includes: A total of 572 people came to use the cultural heritage learning area using a participatory action research process and a lifelong learning characteristics assessment. The results of the research found that various mechanisms are possible through the participation of government agencies, the private sector, communities, and community learning organizers, creating a collaborative network that can drive activities and projects in a sustainable way. Community learning organizers play an important role in promoting and expanding cultural heritage in the area, working together to create learning spaces and living museums, creating a learning ecosystem. Evaluation of lifelong learning characteristics of the sample found that Has a total average score of 4.42, which is at a high level. When classified into each aspect, it was found that The sample group had the most consistent self-development. has an average of 4.52. The differences in the main occupations of the samples lead to differences in lifelong learning characteristics that are statistically significant at the confidence level of 0.05.

Keywords: Mechanism of collaboration network; Learning city; Cultural heritage; Learning ecosystem; Lifelong learning process

บทนำ

เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) เป็นชุมชนซึ่งพยายามเรียนรู้ว่าต้องปรับปรุงตนเองอย่างไร ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ มีการพัฒนาด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งภายในชุมชนของตนเองและชุมชนอื่น ๆ มีความสามารถในการพัฒนาตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้นานาประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ มีโอกาสมากขึ้นในการได้รับผลประโยชน์จากความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงในด้านเงินทุนหมุนเวียนและการผลิตก่อให้เกิดความไม่แน่นอน และความเสี่ยงในการจัดการด้านเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ชุมชนที่ได้อ้างว่าเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้จะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างความเข้าใจถึงสถานการณ์ของตนเองและความสัมพันธ์ในระดับที่กว้างกว่า โดยพัฒนาแนวทางใหม่สำหรับการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มในสังคม เมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับสังคมไทยอาจเป็นได้ทั้งชุมชนใหญ่หรือชุมชนเล็กและอาจอยู่ในเขตชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบท เป็นชุมชนที่ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายประเภทและมีความต่อเนื่องโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) การพัฒนาด้านองค์การ 2) การพัฒนาด้านความรู้ 3) การพัฒนาด้านการเรียนรู้ 4) การพัฒนาด้านบุคคล และ 5) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี (อังคณา นาสาริ จินฉนวนตร ปะโคทั้ง สมาน อัสวภูมิ และวิสุทธิ ราตรี, 2557 : 233-234) เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบริหารงานตั้งแต่ท้องถิ่นซึ่งเป็นการทำงานแบบล่างขึ้นบน เมืองคือชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนซึ่งเกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ได้มีโอกาสเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น สวัสดิการชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ การฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน กระบวนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เน้นการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อเพิ่มทักษะและความสามารถของสมาชิกชุมชน ลดช่องว่างทางความรู้ระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรม

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างสังคมที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของชุมชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลายและทรัพยากรทางมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า เช่น เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความหลากหลายทางสังคม การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้จึงถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการเชื่อมโยงมิติของการเรียนรู้ วัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชน การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน เปิดโอกาสให้เข้าถึงความรู้ในทางตรงได้โดยง่าย ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นระบบตลอดกระบวนการ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การแนะนำ การทดสอบ การสาธิต การตัดสินใจ การยอมรับและการประเมินผล โดยเฉพาะการปฏิบัติร่วมกันในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดจิตสำนึก

ร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนพันธมิตรด้านกิจกรรมการพาณิชย์ระหว่างชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นการกระทำ จึงมีทั้งผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับผล และสาธารณชน ผู้เป็นบริบทของการกระทำ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2550 : 25-26) การสร้างหลักประกันเรื่องคุณภาพ ความครอบคลุม และการสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ลักษณะที่สำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ ความสามารถในการพัฒนาตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมืองแห่งการเรียนรู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างความเข้าใจถึงสถานการณ์ของตนเองและความสัมพันธ์ในระดับที่กว้างกว่า โดยพัฒนาแนวทางใหม่สำหรับการแก้ไขปัญหาใหม่ นโยบายที่ได้รับการพัฒนาโดยความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาการดำเนินการซึ่งกันและกัน นั้นมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติมากกว่า เนื่องจากจะสะท้อนถึงประสบการณ์และความกังวลของผู้คนที่ทำงานในทุกภาคส่วน (Landry, C., and Matarasso, F., 1999 : 21) การส่งเสริมพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้ให้เข้าถึงการใช้ทรัพยากรในทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกคนในทุกระดับ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ในระบบการศึกษาแบบบูรณาการ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน 3) การเรียนรู้ในสถานที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย 5) การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ 6) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย กำหนดให้เทศบาลต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามเงื่อนไขสำคัญที่เป็นพื้นฐานการสร้างเมืองแห่งความรู้ 3 ประการ ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้นำ 2) การบริหารเมืองและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย 3) การจัดสรรและการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564 : ออนไลน์; ศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง, 2563 : ออนไลน์)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมายาวนาน เป็นประเพณีประจำจังหวัดที่งดงาม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รัตนรุจน์ สุพรรณ, 2559 : 96-98) เมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม นครศรีธรรมราช เป็นการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาและประชาชนในพื้นที่เทศบาลนคร นครศรีธรรมราชมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้อย่างหลากหลายเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิต สร้างเสริมรายได้ นำไปสู่การ

พัฒนาสังคม เศรษฐกิจที่ยั่งยืน เช่น การประกอบประเพณี อาหารประจำถิ่น การทำเครื่องใช้ เครื่องเรือน การแพทย์แผนไทย มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ช่วยในการพัฒนาอาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิต ซึ่งจำเป็นต้องมีการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้มาร่วมกันทำกิจกรรม สานสัมพันธ์ อนุรักษ์ และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีหลายประเภท มีได้เป็นเพียงโบราณสถาน อาคาร พื้นที่ประวัติศาสตร์และสวนเท่านั้น แต่หมายรวมถึง สิ่งแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมด รวมทั้งระบบนิเวศเป็นเครื่องหมายแสดงกิจกรรมและความสำเร็จของมนุษย์ในอดีต และเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ การดำเนินการจัดการแหล่งมรดกโลกควรเป็นไปตามประเพณีและกฎหมายของรัฐภาคี กระบวนการวางแผนควรเป็นกิจกรรมสหสาขาวิชาชีพพร้อมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสำคัญของสถานที่นั้น ๆ (Feilden, B., and Jokilehto, J., 1998 : 1, 23) มรดกทางวัฒนธรรมไม่ได้มีเพียงมิติในด้านของชาติ ท้องถิ่น แต่ยังคงคำนึงถึงกลุ่มผลประโยชน์ในด้านของการท่องเที่ยว การเมืองท้องถิ่น โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม ขณะที่หน่วยงานภาครัฐหรือผู้มีอำนาจควรมีบทบาทเพียงการให้ข้อเสนอแนะ การประสานงาน และการกระตุ้นให้เกิดสำนึกและความตื่นตัวในท้องถิ่น (อุดมลักษณ์ สุนตระกูล, 2555 : 165)

กลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือ นับเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดันการเรียนรู้สู่ระดับชุมชน โดยเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และประชาสังคม เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของประชากรทุกกลุ่มอายุ ความหลากหลายของเครือข่ายเหล่านี้ยังช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้โดยใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับบุคคลและชุมชน แต่ยังช่วยสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม การบูรณาการทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวยังคงเผชิญกับความท้าทาย ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการประสานงานระหว่างภาคีเครือข่าย การสร้างกลไกความร่วมมือและเครือข่ายพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้พหิพหุวัฒนธรรมมีชีวิต เพื่อสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 8 กลไก คือ 1) การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) การประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) การสร้างพันธมิตรร่วมกัน 4) การร่วมคิดและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน 5) การดำเนินการกิจกรรมร่วมกัน 6) การบริหารจัดการเครือข่าย 7) การพัฒนาความสัมพันธ์ 8) การรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและการสร้างเครือข่าย โดยมี 4 เสาหลักอันได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และ 3 พลัง ได้แก่ รัฐธรรมาภาพ คณาณภาพ และวิชาณภาพ อันจะเป็นกลไกความร่วมมือและเครือข่ายพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้พหิพหุวัฒนธรรมมีชีวิตเพื่อสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิต การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายในพื้นที่สามารถเชื่อมโยงเป็นโครงการเครือข่าย จัดระบบและระเบียบในการจัดการความรู้ ภายใต้การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ชุมชนและผลักดันให้เกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ในลักษณะพหิพหุวัฒนธรรมมีชีวิต ประสานหน่วยงานและองค์กรเครือข่าย ให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ใน

ลักษณะพิพิธภัณฑการเรียนรู้ชุมชน หรือการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างพันธมิตรเรียนรู้ร่วมกัน โดยทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและช่วยให้เครือข่ายที่เกิดขึ้นมีความมั่นคงและสามารถทำงานร่วมกัน การร่วมคิดและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน (เชษฐา มุหะหมัด เดโซ แชน้ำแก้ว บุญยิ่ง ประทุม พิระพงค์ สุจริตพันธ์ และพิรดาว สุจริตพันธ์, 2565 : 121, 134)

การบูรณาการทรัพยากรทางการเรียนรู้ เช่น มรดกทางวัฒนธรรม สถาบันการศึกษา และองค์กรชุมชน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย เช่น หน่วยงานท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน สามารถเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการสร้างคุณค่าและความยั่งยืนของมรดกทางวัฒนธรรม ช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความภาคภูมิใจในชุมชน ด้วยเหตุนี้ การศึกษา **กลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือในระบบนิเวศการเรียนรู้** เพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในเทศบาลนครนครศรีธรรมราช และสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อกลไกความร่วมมือในการสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ในการสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือระบบนิเวศการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน/หน่วยงานภาครัฐ พื้นที่การเรียนรู้ 11 ชุมชน รวมทั้งหมด 5,280 คน ประกอบด้วย ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุ (จำนวน 405 คน) ชุมชนประตูชัย-ไชยสิทธิ์ (จำนวน 551 คน) ชุมชนหัวท่า (จำนวน 520 คน) ชุมชนตลาดท่าม้า (จำนวน 172 คน) ชุมชนมุ่มป้อม (จำนวน 908 คน) ชุมชนศรีธรรมโศก (จำนวน 218 คน) ชุมชนสวนป่าน (จำนวน 590 คน) ชุมชนหน้าพระธาตุ (จำนวน 200 คน) ชุมชนป้อมเพชร (จำนวน 800 คน) ชุมชนท้าวโคตร (จำนวน 390 คน) และชุมชนประตูขาว (จำนวน 526 คน)

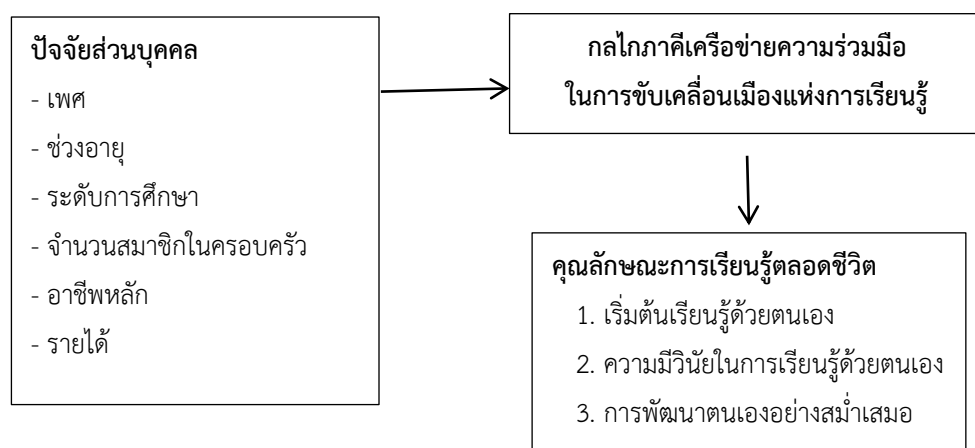
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช นายกเทศมนตรีนครศรีธรรมราชและทีมผู้บริหาร สมาชิกสภาเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชและทีมผู้บริหาร ตัวแทนครู อาจารย์ จากโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ตามลักษณะสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยดำเนินกระบวนการโมเดลเซกิ (SECI model) โดยการใช้กิจกรรมหลัก คือ งานประเพณีประจำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นตัวเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ และกลุ่มประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว เริ่มจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Socialization) แบบความรู้ฝังลึกไปเป็นความรู้ฝังลึก (Tacit to Tacit) โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้นำชุมชนประชาชนในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช สร้างเป็นความรู้ของแต่ละบุคคลขึ้นมาผานการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสังเกต และการลงมือปฏิบัติ การสกัดความรู้ออกจากตัวคน (Externalization) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้แบบความรู้ฝังลึกไปเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Tacit to Explicit) จะสามารถทำได้โดยการเปรียบเทียบ การตั้งสมมุติฐาน กรอบความคิด ในการถ่ายทอด ความรู้ฝังลึกออกมาเป็นความรู้ชัดแจ้ง โดยผ่านการพูดคุย การเล่าเรื่อง ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความรู้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้ในขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมโดยการทบทวนข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย และการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้น การสัมภาษณ์ การวางแผนพัฒนาพื้นที่ จากนั้นสรุปข้อมูลด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ซึ่งจะเรียบเรียงข้อมูลตามประเด็น นำข้อมูลที่ได้มาจัดเป็นหมวดหมู่ กระบวนการรวบรวมความรู้ (Combination) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้แบบความรู้ชัดแจ้งไปเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit to Explicit) เป็นกระบวนการที่ทำให้ความรู้สามารถจับต้องได้นำไปใช้ได้และใช้งานร่วมกันได้สามารถทำได้โดยการแยกแยะแบ่งประเภท และทำให้อยู่ในรูปเอกสาร เป็นการจัดระบบความรู้ และการผนึกฝังความรู้ (Internalization) การแลกเปลี่ยนความรู้แบบความรู้ชัดแจ้งไปเป็นความรู้ฝังลึก (Explicit to Tacit) เกิดจากการทำความเข้าใจในความรู้แบบชัดแจ้งของบุคคลจนเกิดเป็นความรู้ขึ้น โดยผ่านการอ่านหนังสือเอกสารแล้วทำความเข้าใจ หรือผ่านการฝึกปฏิบัติ การนำเอาความรู้ไปใช้ โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรการส่งเสริมความยั่งยืนประเพณีสำคัญ การเสริมสร้างและพัฒนาทักษะแห่งอนาคตสำหรับแรงงาน และการพัฒนาสมรรถนะนักจัดการการเรียนรู้

การประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ เริ่มต้นเรียนรู้ด้วยตนเอง ความมีวินัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 572 คน ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มตัวอย่างผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่การเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมจากพื้นที่การเรียนรู้

11 ชุมชน จำนวน 372 คน (คำนวณจากจำนวนประชากร 5,280 คน โดยใช้สมการของทาโร ยามาเน่ ที่ความ
ความเคลื่อน 0.05) 2) กลุ่มตัวอย่างผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่การเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมจากนอกเขตเทศบาล
จำนวน 200 คน (โดยใช้วิธีแบบบังเอิญ)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ระบบนิเวศการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนเมือง
แห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มี
กรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

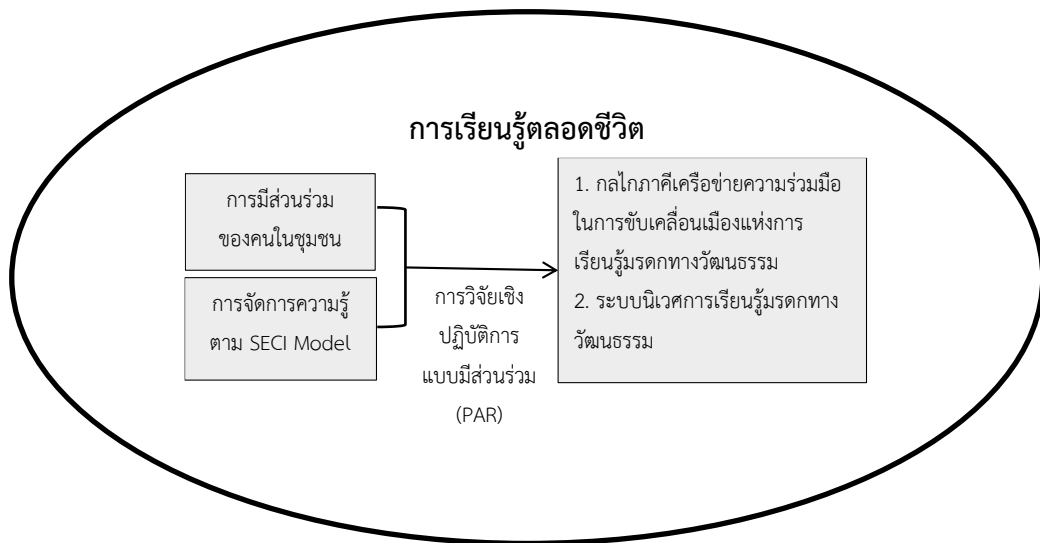

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

เทศบาลนครนครศรีธรรมราช แบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 67 ชุมชน การวิจัยนี้ศึกษาเพื่อ
พัฒนาพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมือง
นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุ ชุมชนประตูชัย-ไชยสิทธิ์
ชุมชนหัวท่า ชุมชนตลาดท่าม้า ชุมชนมุ่มป้อม ชุมชนศรีธรรมโศก ชุมชนสวนป่าน ชุมชนหน้าพระธาตุ ชุมชน
ป้อมเพชร ชุมชนท้าวโคตร ชุมชนประตูขาว รวมทั้งหมด 11 ชุมชน เครือข่ายการทำงานที่มีความยั่งยืนเพิ่มขีด
ความสามารถในการทำงาน การจัดการปัญหาสาธารณะได้อย่างเป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน
เครือข่ายความร่วมมือท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลนครนครศรีธรรมราช
จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การทำงานร่วมกันระหว่างท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่น ๆ ภาคส่วนอื่น ๆ ในจังหวัด
นครศรีธรรมราช ทั้งนี้การทำงานแบบร่วมมือกันมีความสำคัญในการบริหารงานภาคสาธารณะ เนื่องจากเป็น

การเสริมพลังการทำงาน และสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดทิศทางนโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่น กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการจัดการความรู้ตามโมเดลซีเคอีโดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทำให้เกิดการสร้างกลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือและระบบนิเวศการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

หน่วยงานที่ให้ความร่วมมือหลักในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม คือ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช จากการลงพื้นที่พบกับนายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราชและทีมบริหาร เป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างต้นแบบการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยกกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยมีการแลกเปลี่ยนมุมมองในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อการขับเคลื่อนเทศบาลนครนครศรีธรรมราชสู่พื้นที่เรียนรู้ในบริเวณพื้นที่ 4 ย่าน 11 ชุมชน มาสร้างความร่วมมือขับเคลื่อนกลไกเมืองแห่งการเรียนรู้ และเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับชุมชนต่าง ๆ ตามระบบและกลไก ท่านนายกเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีวิสัยทัศน์เชื่อมโยงกับการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างเมืองน่าอยู่ โดยมีวิสัยทัศน์คือ “ร่วมสร้างเมืองน่าอยู่ ทันสมัยโปร่งใสปลอดภัย การศึกษาและอนามัยเป็นที่หนึ่ง เทศบาลเข้าถึงพร้อมรับใช้” กิจกรรมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน โดยการระดมความคิดระหว่างผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในการนำทรัพยากรในชุมชนนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมของชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนและสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน

กับเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยผู้นำชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะในความต้องการเรื่องกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาสู่กลไกความร่วมมือ เพื่อสร้างต้นแบบการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน ผู้นำ กับองค์กร หน่วยงานภาครัฐในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทำให้ชุมชนมีโลกทัศน์ใหม่ต่อการพัฒนาบนฐานคิดของชุมชนเป็นต้นแบบของกลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ การเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และนำข้อมูลจากการประชุมหารือกับผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในประเด็นความต้องการ และแนวทางในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้ร่วมแลกเปลี่ยนให้กับคณะวิจัย แนะนำการจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ว่า “นครศรีธรรมราช เมืองศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เมืองเกษตรและท่องเที่ยวที่น่าอยู่ สู่สังคมพัฒนาที่ยั่งยืน” ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดมีดำริให้จัดตลาดเพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนสินค้าพื้นถิ่น สินค้าวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยท่านผู้ว่าเล็งเห็นพื้นที่ในส่วนของวัดวังตะวันตก และวัดสวนปาน โดยให้เน้นจุดเด่นของตลาดในลักษณะของตลาดนัดเชิงวัฒนธรรม

การเข้าพบนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และนำข้อมูลจากการประชุมหารือกับผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในประเด็นความต้องการและแนวทางในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ท่านนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมแลกเปลี่ยนกับคณะวิจัย แนะนำการจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน และความต้องการของตลาด วิสาหกิจชุมชน สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้า ท่านรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยว บุคลากร ภาควิชาการตลาด ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัด

โครงการวิจัยนี้มุ่งเน้นเรื่องการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ดังนั้น องค์กรที่มีส่วนร่วมสำคัญอีกองค์กรหนึ่งคือ วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จากการเข้าพบประธานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อขอคำแนะนำในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ให้ได้รับความสนใจจากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ท่านประธานวัฒนธรรมจังหวัดได้ให้แนวทางในการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) โครงการวิจัยควรร่วมจัดกิจกรรมตามปฏิทินเทศกาลศิลปวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น กิจกรรมให้ทานไฟ กิจกรรมมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ มหาสงกรานต์แห่นางดานเมืองนคร งานประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ประเพณีชักพระ เป็นต้น 2) โครงการวิจัยควรส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา

ศิลปะ และวัฒนธรรมในชุมชน 3) โครงการวิจัยควรส่งเสริมการนำวัฒนธรรมมาสร้างเศรษฐกิจ ขยายตลาดสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม 4) โครงการวิจัยควรมีส่วนร่วมในการสืบสานองค์ความรู้วัฒนธรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ ประเพณีท้องถิ่น อาหารพื้นถิ่น โบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปะการแสดง สินค้าทางวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมอื่น ๆ

แผนภาพที่ 3 กิจกรรมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ

จากการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักจัดการเรียนรู้ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ ที่เข้ามาใช้พื้นที่การเรียนรู้ จำนวน 572 คน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีความพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองเสมอ นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ ความมีวินัยในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 อยู่ในระดับมาก และการเริ่มต้นเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.36 ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังมีเป้าหมายในการแสวงหาความรู้ค่อนข้างน้อย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักจัดการเรียนรู้ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน ผู้ประกอบการที่เข้ามาใช้พื้นที่การเรียนรู้

คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการประเมิน
1. เริ่มต้นเรียนรู้ด้วยตนเอง			
1.1 ท่านชอบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการอ่านหนังสือ ดูสื่อวีดิทัศน์จากแหล่งต่าง ๆ	4.55	0.23	มากที่สุด
1.2 ท่านชอบเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	4.36	0.18	มาก
1.3 ท่านมีเป้าหมายในการแสวงหาความรู้	4.25	0.28	มาก
1.4 ท่านจะสอบถามผู้ที่เชี่ยวชาญเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือมีปัญหา	4.32	0.19	มาก
1.5 ท่านจะพยายามหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าจะได้รับคำตอบ	4.33	0.21	มาก
เฉลี่ยรายด้าน	4.36	0.21	มาก
2. ความมีวินัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง			
2.1 ท่านจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้หรือเป็นประโยชน์สม่ำเสมอ	4.39	0.22	มาก
2.2 ท่านนำความรู้ที่ได้จากการจดหรือบันทึก มาทดลองปฏิบัติหรือใช้ในชีวิตประจำวัน	4.36	0.18	มาก
2.3 ท่านแบ่งเวลาสำหรับการเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติ	4.41	0.21	มาก
เฉลี่ยรายด้าน	4.39	0.20	มาก
3. การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ			
3.1 ท่านเรียนรู้ที่จะลงมือปฏิบัติจนกว่าจะสำเร็จ	4.46	0.15	มาก
3.2 ท่านพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองเสมอ	4.67	0.19	มากที่สุด
3.3 ท่านนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.52	0.11	มากที่สุด
3.4 ท่านสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และส่งต่อข้อความ ภาพ ไปให้ผู้ที่มีความสนใจ	4.43	0.16	มาก
เฉลี่ยรายด้าน	4.52	0.15	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.42	0.19	มาก

การทดสอบคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถเชื่อมโยงกับกลไกการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมในส่วนของการพัฒนานโยบายและแผนงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่สอดคล้องกับบทบาททางเพศ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมสำหรับสตรีในชุมชน หรือการจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชนชายในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดกลุ่มเป้าหมายตามช่วงอายุ เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชนอาจมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ผ่านการเล่นและกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ขณะที่ผู้สูงอายุอาจได้รับการส่งเสริมด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาการเรียนรู้ เช่น ผู้ที่มีการศึกษาน้อยอาจต้องการสื่อการเรียนรู้ที่เรียบง่ายและใช้ภาษาท้องถิ่น ขณะที่กลุ่มผู้มีการศึกษาสูงอาจเน้นการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์หรือการมีส่วนร่วมในงานวิจัยวัฒนธรรม การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่นำไปต่อยอดในอาชีพได้ เช่น การสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สะท้อนวัฒนธรรม การทดสอบคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ Independent Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อกลไกความร่วมมือในการสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	sig.
ชาย	139	4.39	0.20	.803	.258
หญิง	433	4.41	0.19		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก และรายได้ ที่ส่งผลต่อกลไกความร่วมมือในการสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อกลไกความร่วมมือในการสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขณะที่อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทำให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความแปรปรวน	sum of square	df	mean square	F	sig.
ช่วงอายุ	ระหว่างกลุ่ม	.128	4	.032	.880	.475
	ภายในกลุ่ม	20.573	567	.036		
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.116	4	.029	.797	.528
	ภายในกลุ่ม	20.585	567	.036		
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	.004	2	.002	.052	.949
	ภายในกลุ่ม	20.697	569	.036		
อาชีพหลัก	ระหว่างกลุ่ม	.451	4	.113	3.159	.014*
	ภายในกลุ่ม	20.250	567	.036		
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	.123	3	.041	1.136	.334
	ภายในกลุ่ม	20.578	568	.036		

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน โดยใช้วิธี Tukey HSD พบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม มีความแตกต่างเป็นรายคู่กับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป และผู้ที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ (นักเรียน นักศึกษา) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มอาชีพหลักต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อาชีพหลัก		รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	พนักงานเอกชน	เกษตรกรรม	ค้าขาย ธุรกิจ ส่วนตัว	อื่น ๆ
	คะแนนเฉลี่ย	4.38	4.38	4.43	4.42	4.36
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	4.38	-	.997	.376	.489	.927
พนักงาน เอกชน	4.38	.997	-	.137	.219	.984

เกษตรกรรม	4.43	.376	.137	-	1.000	.046*
ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว	4.42	.489	.219	1.000	-	.101
อื่น ๆ	4.36	.927	.984	.046*	.101	-

เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เริ่มด้วยการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน โดยทุกคนมีส่วนร่วมแล้ววางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อจะตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยใช้บุคคลและทรัพยากรของชุมชนเป็นหลัก เป็นการเริ่มที่ชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ทั้งเป็นผู้วางแผน ผู้บริหารจัดการ ผู้ประเมินกิจกรรม และผู้รับผลประโยชน์จากกิจกรรม และกิจกรรมการเรียนรู้มีอยู่ใกล้ตัว กลุ่มเป้าหมายผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม โอกาสที่คนในชุมชนจะเรียนรู้เป็นไปได้มากและต่อเนื่อง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มผ่านนักจัดการเรียนรู้ชุมชน ก่อให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้และพิพิธภัณฑน์มีชีวิต สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ต่อยอดสู่กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน นำมาซึ่งกลไกความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ดังแผนภาพที่ 4

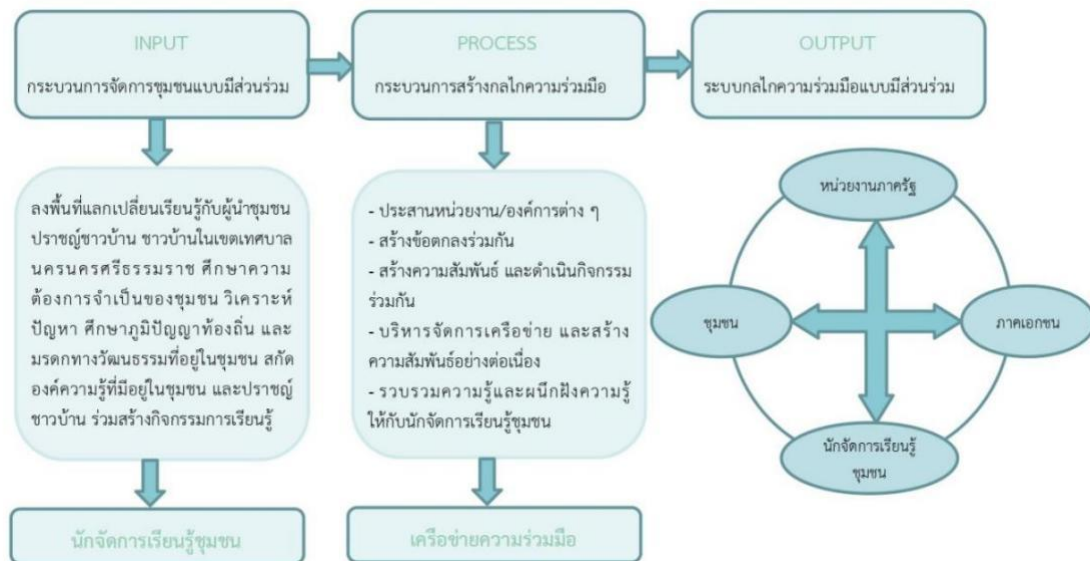

แผนภาพที่ 4 กลไกการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม

การสร้างระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ
คนในชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินกระบวนการตามโมเดลเซกิ (SECI model) โดยใช้
กิจกรรมหลักในแต่ละชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสกัดความรู้
ออกจากตัวคน กระบวนการรวบรวมความรู้ และการผนึกฝังความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำได้โดยการ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้นำชุมชน ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช สร้างเป็นความรู้
ของแต่ละบุคคลขึ้นมาผานการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผ่านการสังเกตและการลงมือปฏิบัติ การสกัดความรู้จาก
ตัวคน ทำได้โดยการเปรียบเทียบ การตั้งสมมุติฐาน กรอบความคิด ในการถ่ายทอด ผ่านการพูดคุย การเล่า
เรื่อง กระบวนการรวบรวมความรู้ สามารถทำได้โดยการแยกแยะแบ่งประเภท และทำให้อยู่ในรูปเอกสาร สื่อ
วิทัศน์ จัดทำรายละเอียดต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม การผนึกฝังความรู้ ทำได้โดยผ่าน
การทำความเข้าใจจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และการฝึกปฏิบัติ การนำเอาความรู้ไปใช้ โดยการทำกิจกรรมการ
สร้างต้นแบบการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการ
ส่งเสริมความยั่งยืนประเพณีสำคัญ และการพัฒนาสมรรถนะนักจัดการเรียนรู้ชุมชน การจัดกิจกรรมระดม
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม โดยผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และ
ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งมีประเด็นในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ในการสร้างระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้มรดก
ทางวัฒนธรรม พบว่า ผู้มีบทบาทสำคัญที่จะดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรม คือ ปราชญ์ชาวบ้าน
รวมถึงผู้นำชุมชน ก่อให้เกิดนักจัดการเรียนรู้ชุมชน การดำเนินการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดในการเห็นคุณค่าของ
ทุกคน ซึ่งทุกคนในชุมชนมีศักยภาพ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่การเรียนรู้ในชุมชน
ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินการไปได้สำเร็จจุลวง หน่วยงานภาครัฐที่มี
บทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช สามารถเชื่อมโยงไปสู่
นโยบายด้านสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ขยายพื้นที่การเรียนรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้
ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดและอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่น เช่น ประเพณีงานบุญสารทเดือนสิบ งานลอย
กระทง งานแห่นางตาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำเข้าสู่นโยบายและจุดเน้น
สำคัญของกระทรวงวัฒนธรรม โดยผ่านการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ซึ่งขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือของ
บุคลากร เจ้าหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
และเกิดประโยชน์สูงสุด ก่อให้เกิดระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ดังแผนภาพที่ 5
บทบาทหน้าที่ของภาคส่วนต่าง ๆ ทำให้สามารถสรุปกลไกในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วม
ของชุมชนได้ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 5 ระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม

แผนภาพที่ 6 กลไกในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

กระบวนการบูรณาการความร่วมมือแบบมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราชผ่านระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เน้นให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน กระบวนการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยมีการลงพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน ศึกษาความต้องการของชุมชน ศึกษาปัญหาและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้ชุมชนร่วม

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อให้เกิดนักจัดการเรียนรู้ชุมชนที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญในพื้นที่ กระบวนการสร้างกลไกความร่วมมือประกอบด้วย การประสานงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ การสร้างข้อตกลงและความสัมพันธ์ที่ดี การจัดการเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และการรวบรวมองค์ความรู้และ ผลักดันการดำเนินกิจกรรมที่ตอบโจทย์ชุมชน เกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมและ โครงการต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน ระบบกลไกความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจะประกอบด้วยหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักจัดการเรียนรู้ในชุมชน ทั้ง 4 ฝ่ายจะประสานงานกันในลักษณะเครือข่าย ความร่วมมือที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในทุกมิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กลไกภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้ในการขับเคลื่อน เมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช พบว่า เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เริ่มด้วย การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน โดยทุกคนมีส่วนร่วมแล้ววางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อจะตอบสนอง ความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยใช้บุคคลและทรัพยากรของชุมชนเป็นหลัก เป็นการเริ่มที่ชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิเชียรโชติ สออุบล และคณะ (2559 : 73-75) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาต้นแบบเมืองแห่งการ เรียนรู้ : กรณีศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ บ้านเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมเวทีชาวบ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมและบางส่วนร่วมเป็นนักวิจัยในพื้นที่ มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจากกิจกรรมการสะท้อนผลการดำเนินงาน การที่ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ ทั้งในเชิงโครงสร้างทางสังคมและส่วนตัวซึ่งนับเป็นพลังสำคัญหนึ่งที่ทำให้ เกิดความเข้มแข็งของการดำเนินกิจกรรมและเป็นผู้นำชุมชนที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านการศึกษาซึ่ง รวมถึงการมุ่งเน้นพัฒนาชุมชนจากความต้องการชุมชนเอง ซึ่งประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานราชการที่ เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนรุจน์ สุพรรณ (2559) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์เมืองเก่าานครศรีธรรมราช พบว่า กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าานครศรีธรรมราช สำนักนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช นักวิชาการจากสถาบันต่าง ๆ ระดมความคิดเห็นร่วมกันในการจัดทำแผน มาตรการในการอนุรักษ์คุ้มครองพื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ทั้ง 19 ชุมชนรอบวัดพระมหาธาตุวราวิหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิป ศรีสกุล ไชยรัก (2565 : ค) ได้ศึกษาการอนุรักษ์และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในย่านประวัติศาสตร์ด้วย การ

อนุรักษ์และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในย่านประวัติศาสตร์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในบริบทของไทย
กรณีศึกษา : เมืองเก่าสงขลา พบว่า การอนุรักษ์และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในย่านประวัติศาสตร์ด้วย
กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่ง ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมปกป้อง
รักษา และฟื้นฟูคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของตน ดังนั้นแนวคิดการมีส่วนร่วมจึงได้รับประยุกต์ใช้ในกฎ
บัตรสากลในการอนุรักษ์และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ภาศิศนรักเมืองสงขลาสมาคมเป็นภาคประชาสังคมที่
มีทักษะในการทำงานกับภาครัฐท้องถิ่นและภาคเอกชน ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์เมืองเก่าได้รับความสนใจ
อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานภาคเอกชนมีนโยบายในการสนับสนุนด้านงบประมาณ ซึ่งช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลา
และงบประมาณของภาครัฐได้

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อกลไกความร่วมมือในการสร้างคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
พบว่า อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทำให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ โดยเน้นบทบาทของบริบทวิชาชีพในการกำหนดพฤติกรรมและแรงจูงใจในการเรียนรู้
สอดคล้องกับงานวิจัยของ Teneva, M., and Zhelyazkova, Z. (2020 : 241-242) พบว่า อาชีพกำหนด
ทักษะและความรู้เฉพาะที่จำเป็นซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลตัวอย่างเช่น นัก
การศึกษาอาจจัดลำดับความสำคัญของการสอน ในขณะที่ผู้ที่อยู่ในเทคโนโลยีมุ่งเน้นไปที่ความสามารถ
ทางเทคนิค เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Zamalijeva, O., Kairys, A., Mikelsons, M., and Reine, I.
(2022 : 69) พบว่า ลักษณะบุคลิกภาพ เช่น การเปิดรับประสบการณ์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญในการมีส่วนร่วม
ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสังเกตเห็นความแตกต่างในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

การสร้างกลไกความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทาง
วัฒนธรรม บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ในการสร้างระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม
พบว่า วัฒนธรรมส่วนต่าง ๆ ในสังคมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ทั้งทางด้านปัจจัยพื้นฐาน
ทางด้านความมั่นคงของสังคม และความมั่นคงทางจิตใจ ประเพณี พิธีกรรม ดังนั้น ผู้มีบทบาทสำคัญที่จะดำรง
ไว้ซึ่งภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรม คือ ประชาชนชาวบ้าน รวมถึงผู้นำชุมชน ก่อให้เกิดนักจัดการเรียนรู้
ชุมชน การดำเนินการการมีส่วนร่วม แนวคิดในการเห็นคุณค่าของทุกคน ซึ่งทุกคนในชุมชนมีศักยภาพ เข้ามามี
ส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่การเรียนรู้ในชุมชน และที่ขาดไม่ได้คือ พลังของชาวบ้านที่มีส่วนร่วมใน
กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินการไปได้สำเร็จลุล่วง ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือกับคนรุ่น
ใหม่ เพื่อต่อยอดสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมไม่ให้เลือนหายไป สอดคล้องกับงานวิจัยของอจิรภาส ประดิษฐ์
สันต์ สุวัจนราภินันท์ ปราณอม ต้นสุขานันท์ อัมพิกา ชุมมธยา และจิรันธิน กิตติกา (2566 : 27) ได้
ทำการศึกษาประชาสังคม: ทรัพยากรการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการสร้างกลไกเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า การสร้าง
กลไกความร่วมมือและการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ทรัพยากรและนิเวศการ
เรียนรู้ของเมืองเชียงใหม่ในพื้นที่ 3 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนควนคำม้า ชุมชนป่าห้า และชุมชนช้างม่อ

ร่วมกับการดำเนินการพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการสร้างให้เกิดกระบวนการความร่วมมือระดับท้องถิ่น อันนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายกลไกเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยการสำรวจและระบุทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ เผยให้เห็นสถานการณ์ของทรัพยากรเมืองที่สำคัญ กำลังลดลงตามกาลเวลา ขาดการเชื่อมต่อกับคนรุ่นใหม่โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการเสริมความสามารถชุมชนจากการสร้างกลไกการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ และเชื่อมต่อการสร้างความร่วมมือใหม่ ๆ ระหว่างภาคประชาสังคมรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการ ทำงานเชิงพื้นที่เมืองมากยิ่งขึ้น

หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช สามารถเชื่อมโยงไปสู่นโยบายด้านสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ขยายพื้นที่การเรียนรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดและอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำเข้าสู่นโยบายและจุดเน้นสำคัญของกระทรวง วัฒนธรรม โดยผ่านการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ซึ่งขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือของบุคลากร เจ้าหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุด ก่อให้เกิดระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัย วิศรุตฯ ทองแถม แก้ว (2566 : 325) ได้ศึกษาการบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา พบว่า การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือมีผลต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แสดงให้เห็นถึง การก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้นโยบายด้าน เศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่กับการรองรับกับความเจริญเติบโตของเมือง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของของจรัส อติวิทยากรณ์ เจริญชัย พันธุ์คง ประกาศ ปานเจียง อุบลรัตน์ ศรีวิเชียร อำไพ จักรกฤษณ์ หมั่นวิชา จิตรลดา พันธุ์พนาสกุล จินฉัญดา วิทยาพันธ์ประชา และวิไลวรรณ ปราณจันทร์ (2564 : 850) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของ เทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า ด้านชุมชนการเรียนรู้ สถานศึกษาทุกแห่ง และชุมชนทุกกลุ่ม ควรร่วมมือเป็นแกน นำในการคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนจัดการเรียนรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ใส่ใจในการดูแลสังคม สร้างทัศนคติในการรัก การอ่านตั้งแต่เด็กอย่างต่อเนื่องสร้างทัศนคติในการเรียนรู้ ให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านกลไกความร่วมมือเทศบาล นครหาดใหญ่ควรสร้างเครือข่ายใกล้เคียงให้มีส่วนร่วมผลักดัน และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ควรเพิ่มทักษะ ชีวิตที่จำเป็นของความเป็นสมาชิกครอบครัวและสังคม ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ ทันสมัย พัฒนาทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างแพลตฟอร์มสำหรับประกอบอาชีพ ควรมีแหล่งเรียนรู้ตาม ชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสื่อต่าง ๆ สามารถช่วยให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและเต็มรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับมรดกวัฒนธรรม ควรออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัย เช่น การฝึกอบรมภูมิปัญญาท้องถิ่น การทัศนศึกษาในชุมชน และการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม และใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1.2 ควรสร้างระบบสนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยี จัดหาเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม และควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างชุมชน เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกวัฒนธรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาช่วยพัฒนากิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาโมเดลหรือคู่มือการดำเนินงานสำหรับการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ที่สามารถปรับใช้ได้บริบทอื่น ๆ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเมืองแห่งการเรียนรู้อื่น ๆ

2.2 ควรเสนอให้หน่วยงานท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาการเรียนรู้ที่ครอบคลุม โดยบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจ จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนระบบนิเวศการเรียนรู้ในพื้นที่

2.3 ควรจัดโครงการสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้มีรายได้น้อย และเด็กที่ขาดโอกาส ด้วยทรัพยากรทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). เมืองแห่งการเรียนรู้คืออะไร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2566. แหล่งที่มา : <https://research.eef.or.th/learning-city/>
- จรัส อติวิทยากรณ์ และคณะ. (2564). ศึกษาปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้ สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12. 25 มิถุนายน 2564. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เชษฐา มุหะหมัด, เดโซ แชน้ำแก้ว บุญยิ่ง, ประทุม พิระพงค์, สุจิตพันธ์ และ พิศาว สุจิตพันธ์. (2565). การสร้างกลไกความร่วมมือ และเครือข่ายพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้พิพิธภัณฑสถานมีชีวิตเพื่อสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่. 23 (2), 121-137.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: บริษัททำไทยเพลส.

- ธิป ศรีสกุลไชยรัก. (2565). *การอนุรักษ์และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในย่านประวัติศาสตร์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในบริบทของไทย กรณีศึกษา เมืองเก่าสงขลา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาสถาปัตยกรรม. ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนรุจน์ สุพรรณ. (2559). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิศรุตฯ ทองแกมแก้ว. (2566). การบริหารงานแบบประสานความร่วมมือต่อการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา สวนส้มโอหอมควนลัง จังหวัดสงขลา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 8 (8), 313-327.
- วิเชียรโชติ ไสอูล และคณะ (2559). *การพัฒนาต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบ้านเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)*. สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง. (2563). เมืองแห่งการเรียนรู้คืออะไรเมื่อการเรียนรู้มากกว่าการศึกษา. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2566. แหล่งที่มา: <https://theurbanis.com/public-realm/03/11/2020/3817>
- อจิราภัส ประดิษฐ์ สันต์ สุวัจนารินทร์ ปรานอม ต้นสุขานันท์ อัมพิกา ชุมมธยา และจิรันธิน กิตติกา. (2566). ประชาสังคม: ทรัพยากรการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการสร้างกลไกเมืองแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิชาการการออกแบบสภาพแวดล้อม*. 10 (1), 26-47.
- อังคณา นาสาริ จินณวัตร ปะโคทั้ง สมาน อัสวภูมิ และวิสุทธิ์ ราษฎร์. (2557). การพัฒนายุทธศาสตร์ในการพัฒนาเทศบาลนครอุบลราชธานีสู่เมืองแห่งการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 8 (2), 233-242.
- อุดมลักษณ์ ฮุนตระกูล. (2555). มองความหมายของ “มรดกทางวัฒนธรรม” ผ่านพื้นที่พิพิธภัณฑ์ กรณีการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน. *วารสารศิลปศาสตร์*. 12 (1), 128-171.
- Feilden, B., and Jokilehto, J. (1998). *Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites*. Rome: International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property.
- Landry, C., and Matarasso, F. (1999). *Balancing act: twenty-one strategic dilemmas in cultural policy*. Belgium: Council of Europe Publishing.

- Teneva, M., and Zhelyazkova, Z. (2020). *Lifelong Learning - A Factor of Professional Realization*. CBU International Conference on Innovations in Science and Education 2020 (Social Sciences), March 18-20, 2020, Prague, Czech Republic.
- Zamalijska, O., Kairys, A., Mikelsone, M., and Reine, I. (2022). Current Individual and Retrospective Factors Associated with Lifelong Learning among 50-64 Year Olds in the Baltic States. *Pedagogika*, 144 (4), 69-87.